

„Ardea”, Tijdschrift der Ned. Orn. Ver. I 103; II 32, 33, 77, 78.
 Jaarboek 1912 der Club van Nederl. Vogelkundigen: bldz. 16, 17;
 alwaar nadere beschrijvingen te vinden zijn.

Hoewel „albinisme” bij zwarte dieren, vooral op hooger leeftijd, nogal eens schijnt voor te komen, zijn voorzoover mij bekend kleurafwijkingen bij *P. martius* ten onzent nimmer waargenomen, (zie ook Ardea II blz. 43 „Kleurafwijking” van Dr. A. E. H. SWAEN). Als merkwaardigheid zij daarom vermeld, dat in den herfst van dit jaar aan den praeparateur NUSSBAUMER te München een volslagen albino van *P. martius* werd toegezonden, welke vogel nabij München geschoten was. („Wild und Hund” XIX. Jahrg. Seite 934.)

Waarnemingen van Eendachtigen te Hoek van Holland

DOOR

G. J. VAN OORDT.

Wanneer ik naar den Hoek van Holland ga, na de Wadden-eilanden zeker wel het mooiste vogelgebied van ons land, bezoek ik 's zomers meestal eerst het broedterrein van de bergeenden, kluiten en sterntjes en daarna met de zon in den rug, want dan zijn de kleuren der vogels het beste te zien, de slikgronden en zandplaten langs de Pan of Krim, de diepere geul, die overgebleven is na de afdamming van het Scheur.

's Winters echter ga ik direct naar deze slikken met hunne vele krekken en geulen, een streek, die voor den ornitholoog van het grootste belang is. Want ik geloof niet, dat het mogelijk is ergens anders zooveel vogels en vogelsoorten bij elkaar te zien op zoo'n kleine oppervlakte. Ik heb wel getracht een schatting van het aantal vogels te houden, maar dat moest spoedig opgegeven worden, omdat het eenvoudig niet mogelijk is.

Ik wilde u in het volgende mededeelen, wat voor eendsoorten ik zooal in den loop der jaren op die slikken en platen, en ook op zee, gezien heb en hierbij ook vertellen wat voor merkwaardigheden ik aan deze vogels opgemerkt heb.

In de duinen — zij zijn niet zeer hoog maar wel prachtig be-

groeid — broeden twee soorten, waarvan één zeer talrijk en daarom wil ik met deze, de

Bergeend, *Tadorna tadorna* (L.), beginnen¹⁾. Reeds einde Maart zijn ze aan te treffen op de slikken en op het z.g. „Breed”, de hoofdbroedplaats van de kluiten: laag gelegen grasland met vele meertjes, de overblijfselen van hooge wintervloeden. Ze zoeken daar in troepen, maar altijd gepaard, in de kreken hun voedsel en voeren daar hunne minnespelen en vechtpartijen onderling uit, een aardig gezicht door het hoog opspattende water.

Kom ik in April in de duinen dan kan ik er zeker van zijn hier een troepje van $\pm$ 50 exemplaren te vinden. Ze staan er kalm verspreid op de toppen van de duintjes. Het lijkt, alsof ze de verschillende konijnenholen onder elkaar verdeelen.

Hoeveel paartjes er aan den Hoek broeden is moeilijk te zeggen, maar over de honderd zijn het er zeker.

Op 't „Eiland” broeden ook kraaien en deze halen heel wat eieren van de eenden weg; dikwijls vond ik ver van de nesten verwijderd uitgezogen eieren. Dikwijls echter ook geheel gave, soms reeds bebroede eieren. Of de kraaien hier ook de schuldigen van zijn, durf ik niet te zeggen.

Zijn de jongen uitgekomen dan duurt het niet lang of ze worden door de ouden naar zee (eigenlijk den mond van de Brielsche Maas) gevoerd, om hier verder opgevoed te worden. De afstand van de duinen tot aan het water is zeker wel een driekwartier gaans en zoo heb ik 't dikwijls getroffen dat ik juist de kleine ongeveer één d.M. groote eendjes op hun tocht naar zee tegenkwam. De ouden vlogen dan op eenigen afstand rond in groote cirkels, zoo nu en dan een piepend bang geluid makend of kwakend. Dikwijls ook passen ze de gewone truc toe om de opmerkzaamheid van hunne jongen af te leiden door zich lam te houden.

Of nu sommige bergeenden ontrouw worden aan hunne jongen of dat zij deze gemakkelijk kwijt raken, weet ik niet, maar heel dikwijls heb ik groote troepen van kleine jongen gezien, die slechts door twee (soms drie) ouden begeleid werden. Zoo zag ik 27 Juli 1911 twee ouden met $\pm$ 75, slechts iets meer dan één d.M. groote jongen aan het strand der westzijde, op 22 Juli 1912 ontelbare ($\pm$ 200) reeds grootere jongen met drie ouden aan 't Oostvoornsche strand,

---

1) Voor de nomenclatuur is gevolgd de „Handlist of British Birds”, van Hartert, Jourdain, Ticehurst en Witherby, London 1912.

waar zij voedsel in de modder zochten. Zouden nu alle ouders van deze eendjes hunne jongen aan de zorg van twee pleegouders overlaten?

De oudere, bijna volwassen jongen zoeken veelal hun voedsel op de slibgronden en in de kreken. Bij tientallen zag ik ze dikwijls loopen tusschen de zulte en biezen in.

28 Juli 1913 zag ik nog iets, dat ik niet na kan laten te vertellen. Wandelend langs de diepe kreken tusschen de slikken in, vlogen daar twee oude bergeenden in groote kringen om me heen. Ik lette toen goed op en zag daarop tien jonge bergeendjes, waarvan er acht achtereenvolgens het water verlieten om zich op het land, tusschen de zulte door, uit de voeten te maken. Twee echter bleven in 't water achter en verwijderden zich van mij door onder te duiken en telkens verder boven te komen. Ook zag ik eens vrij groote, bijna volwassen jongen onderduiken, maar ouden vliegen altijd op. Zijn deze wel in staat om te duiken?

Gedurende de zonsverduistering van 17 April 1912 bleven de bergeenden doorkwaken alsof er niets gebeurde, terwijl vele vogels ophielden met zingen. De tureluurs echter trokken zich van het geval schijnbaar ook niets aan.

De tweede aan den Hoek van Holland broedende eendsoort is de Wilde Eend, *Anas platyrhynchos platyrhynchos* L.

Dikwijls vond ik nesten van deze soort, meestal doordat het ♀ er vlak voor mijn voeten afvloog. Alleraardigst is bij deze soort het hofmaken van de mannetjes waartenemen, hetgeen dikwijls gelukt door zich een weinig verdekt optestellen. Twee, drie mannetjes zwemmen gedurig rond het wijfje dikwijls geheel plat op het water liggend en met uitgestrekte hals, somtijds gewoon zwemmend met allerlei geknik van de kop of ook wel zoo woest elkaar achterna zittend dat het water hoog opspat. Dat spel begint al in October en wordt, den heelen langen winter door, voortgezet tot aan den broedtijd.

In het begin van den broedtijd zijn de mannetjes steeds in de nabijheid van 't nest of het wijfje, maar na eenigen tijd verlaten zij hunne wijfjes en vormen zij met andere mannetjes kleine gezelschappen, die een onbezorgd leven op zee of op de slikken gaan leiden.

De meeste wilde eenden zag ik altijd in Augustus en begin September. Ze vormen dan met de bergeenden en talingen het hoofdcontingent, later eind September en October komen er zooveel noordelijke gasten bij, dat de wilde eenden verre in de minderheid geraken.

We zijn nu genaderd met onze beschouwing tot die soorten welke niet op het „Eiland” broeden, doch in Augustus, September en later tot ons komen.

Onder de algemeenste van deze eenden moet dan zeker wel de Smient (*Anas penelope* L.) gerekend worden.

In geweldige vluchten, tot 300 stuks toe, komen deze aardige eendjes te Hoek van Holland voor. Het talrijkste zijn ze in 't najaar, en iets minder talrijk in 't voorjaar, maar gedurende den geheelen winter zijn ze er aan te treffen. Ze houden veelal aardige vliegmanoeuvres en zijn 't gemakkelijkst aan hun mooi fluitend geroep te herkennen. De witte schouderveeren van de ♂♂ vormen bij 't opvliegen twee groote witte plekken op de vleugels. Mak zijn ze ook; dikwijls kon ik ze zoo dicht naderen, dat ik het licht gekleurde voorhoofd kon zien.

In minderen getale komt de Slobeend, *Spatula clypeata* (L.) voor. Ik geloof niet dat ze in 't duin broeden, hoewel dit niet onmogelijk is. In 'twinterjaargetijde zie ik ze veel in kleine troepjes (♂♂ en ♀♀) op de slikken. Het is een door zijn groote snavel en de mooie kleuren van het mannetje buitengewoon gemakkelijk kenbare soort.

De Pijlstaart, *Dafila acuta* (L.), komt iets meer voor dan de slobeend, maar in lang niet zoo grooten getale als de smient. Beide, slobeend en pijlstaart, zag ik dikwijls in de groote vluchten van de smienten. Troepjes van ± twintig stuks zijn echter niet zeldzaam. Het ♂ is zeer gemakkelijk te herkennen aan zijn langen hals en staart.

De Tafeleend, *Nyroca ferina ferina* (L.) en de Kuifeend, *Nyroca fuligula* (L.), komen te Hoek van Holland veel minder voor. Waarschijnlijk geven ze de voorkeur aan zoet water, want wanneer dat met ijs bedekt is, komen ze talrijk voor op den Waterweg.

De Zomertaling, *Anas querquedula* L., komt in den nazomer reeds in kleine vluchten voor, die gaandeweg talrijker worden, maar deze wordt toch in de wintermaanden grootendeels vervangen door de

Wintertaling, *Anas crecca crecca* L. Groote vluchten kan men den geheelen winter door van af einde September in de kreken aantreffen en wanneer ze opgeschrikt worden, vliegen ze niet op om enkele honderden meters verder weer neer te vallen, maar ze blijven dan langen tijd rondvliegen, onder de mooiste zwenkingen en draaiingen, die men zich denken kan. En dit gaat alles te gelijk, ook wanneer zoo'n vlucht wel uit 100 exemplaren bestaat. Deze

twee soorten komen nooit op zee voor, wel is dit het geval met de soorten die nu behandeld worden.

De Zwarte Zee-eend, *Oidemia nigra nigra* (L.). Het grootste aantal van deze eenden zag ik wel op 18 April 1912 op zee. Ze waren toen midden in hun trektijd; reusachtige slierten tot 100 stuks, die alle naar het Noorden trokken, volgden elkaar steeds maar op, met tusschenpoozen van één, twee, hoogstens vijf minuten. En dat ging zoo een groot gedeelte van den middag door! Het was kalme zee, ieder golfje werd door de vogelrij precies gevolgd. Zoo ontstond een slangachtige lijn en dikwijls heb ik ondersteld, dat vele van de „waarnemingen van zeeslangen” van af het strand, hierop zijn terug te brengen.

Begin Augustus verschijnen ze reeds op de zee voor den waterweg, om in September steeds talrijker te worden (zoo op 1 September 1912 een duizendtal voor 's Gravenzande) en eerst in April gaat 't grootste gedeelte weer naar het Noorden. Juist in voor- en najaar zijn ze zeer talrijk, omdat dan vele individuen langs onze kust trekken naar hunne noordelijke broedplaatsen of naar zuidelijker streken.

Maar ook in Mei zijn ze nog vrij talrijk en in Juni en Juli zijn er altijd nog enkele (oude mannetjes of nog niet geslachtsrijpe individuen of beide?)

Omdat ze in zee zoo moeilijk dicht zijn te naderen, is van het hofmaken van de ♂♂ weinig te zien. Met een goeden kijker echter heb ik wel kunnen waarnemen, dat ze elkaar woest achternazaten waarbij het water hoog opspatte, en dat het ♂ laag op 't water met uitgestrekte hals om het ♀ heenzwom.

's Winters met stormweer komen velen den waterweg op of zoeken ze een beschutting achter de hoofden en dan zijn ze soms heel dichtbij waar te nemen. Dan valt vooral de aardige teekening van de jongen op, met grijze wangen en donkere kruin, zoodat ze een donker kapje schijnen te bezitten.

De Groote Zee-eend, *Oidemia fusca fusca* (L.), komt zeldzaam voor. Alleen op 18 April 1912 zag ik ver uit de kust een vijftal exemplaren.

Toppereend, *Nyroca marila marila* (L.) en Brilduiker, *Nyroca clangula clangula* (L.), beide schuwe eendsoorten, komen natuurlijk in het winterhalfjaargetijde ook voor, of op zee of meer naar binnen toe. Talrijk kan ik ze echter niet noemen.

De Eidereend, *Somateria mollissima mollissima* (L.). Op 20 Augustus

tus 1912 wandelde ik langs het strand van den Beer tot aan de zuidelijkste punt tegenover Oostvoorne. Ik zag toen op grooten afstand een eend, geheel donker gekleurd en met grooten kop. Ik kon daarmee onmogelijk uitmaken welke soort het was. Toen ik op 30 Augustus 1912 dezelfde wandeling maakte, zag ik op dezelfde plaats drie vogels, die geheel op het eerste exemplaar geleken, maar ik kon nu dicht naderen en door den kijker aan de karakteristieke kop met 't rechte voorhoofd zien, dat het eidereenden waren. Hieraan viel niet meer te twijfelen toen ik verder af nog twintig exemplaren waarnam, waarbij ook bontgekleurde exemplaren. Ze waren zeker in de rui, want een exemplaar dat zich in 't water oprichtte en met zijn vleugels sloeg, zooals ik ze ook had zien doen in de Rotterdamsche Diergaarde, miste verscheidene slagpennen.

Van de Zaagbekken zag ik alleen:

de Groote Zaagbek, *Mergus merganser merganser* L. Een exemplaar, een mooi mannetje, vloog op 28 December 1911 over den kop van het Zuiderhoofd.

Zwanen moeten ook te Hoek van Holland voorgekomen zijn, maar ik heb nog niet 't geluk gehad ze er waar te nemen.

Volledigheidshalve vermeld ik hier ook nog van de ganzen de volgende soorten:

de Gewone wilde Gans, *Anser anser* (L.). Deze komt van de soorten (want er komen meerdere soorten te Hoek van Holland voor, wier namen echter door de groote schuwheid uiterst moeilijk te bepalen zijn) zeker wel het talrijkste voor, vooral in 't voorjaar in Maart en April. In laatstgenoemden maand zag ik niet zelden troepen van meer dan tweehonderd stuks. Ging ik ze boven den wind tegemoet, dan had ik altijd een mooi gezicht op die groote vogels, die op niet al te grooten afstand langs me heen vlogen.

De Rietgans, *Anser fabalis fabalis* (Lath.). Hiervan zag ik alleen met zekerheid een vleugellam exemplaar in den winter van 1910/1911.

De Rotgans, *Branta bernicla bernicla* (L.), die zooveel op onze wadden voorkomt, schijnt veel minder te Hoek van Holland voortekomen. Hoewel ik dikwijls naar hen heb uitgekeken, zag ik slechts op 27 December 1911 twee exemplaren dicht langs onze boot op zee naar het zuiden vliegen.

Middelburg, November 1913.
